

1

MIJN OPA WAS EEN VAN DE LAATSTEN DIE HET AMSTELHOF VERLIET. De meeste andere bewoners waren al eerder gegaan, bijgestaan door verplegers en gediplomeerde verhuizers die vrachtwagens vollaadden met bedden, rolstoelen en rollators. Omdat het niet mogelijk was geweest iedereen tegelijk te verhuizen en mijn opa zich in vergelijking met de anderen nog behoorlijk kon redden, had hij iets langer mogen blijven. Hij wilde niet weg.

In die laatste weken (het werden uiteindelijk twee maanden) werd hij elke ochtend gewekt door een van de achtergebleven verplegers die hem boterhammen gaf en medicijnen voor zijn hart. 's Middags at hij in de kerkzaal op de eerste verdieping samen met een handjevol oude bewoners voor wie Gerri nog speciaal warme maaltijden maakte. Volgens mijn opa waren die maaltijden het lekkerste (met veel vlees) en kregen ze soms zelfs een half glaasje wijn uit een pak. De kerkzaal was de mooiste plek van het gebouw en had aan weerszijden hoge ramen die uitkeken over de Amstel en de binnentuin. Tussen twee gele marmeren zuiltjes, onder het balustradeorgel, stond een grijs televisietoestel, waar ze 's avonds in een halve kring naar het journaal of een quiz keken.

Ik heb mijn opa geregeld bezocht in de twee maanden dat het Amstelhof nog open was. Het was vlak voor mijn vertrek. We maakten wandelingetjes door de binnentuin en dan wees hij me op de grote kastanjeboomen waarvan de groene toppen tot boven de dakrand van het Amstelhof reikten. Hij liep met twee stokken, waardoor hij iets weg had van een oude alpinist. Soms moest hij hoesten

en dan klopte ik op zijn rug, zonder te weten of hij het prettig vond. Toen het op een middag regende zaten we in de kerkzaal en keken naar de boten die over de Amstel voeren. Ik zei dat de regen talloze gaatjes sloeg in het water. Mijn opa was het met mij eens. Traag greep hij naar de kop thee die ik van Gerri had meegekregen en nam een slok.

'Hoe lang mag je nog blijven?' vroeg ik.

Hij zette de kop terug en mompelde iets onverstaanbaars. Ik keek naar zijn trillende handen, bleek en rimpelig.

Hij zei: 'Theo is er ook nog, je weet wel, meneer De Vries.' Hij draaide zich weer naar het raam en staaarde naar buiten. Lange tijd bleef het stil. Voor het eerst zag ik toen hoe een vreemd soort somberheid zich van hem meester maakte, een somberheid die ik nooit helemaal zou kunnen begrijpen. Hij wreef over zijn vaalgele broek en herhaalde: 'Ja, we zullen wel zien.'

Ik liep terug door stille donkere gangen, langs kamers waarvan alle deuren openstonden.

2

Lang voordat mijn opa in het Amstelhof ging wonen vertelde hij mij verhalen. Om de een of andere reden gingen die altijd over de veldtochten van Napoleon. Het was zijn droom, zei hij, om ooit alle tochten na te reizen, het liefst met een zijspan. Als het niet met een zijspan lukte zou hij met de trein gaan en overal uitstappen. Ik zou wel mee kunnen. We zaten in de achterkamer van zijn woning in de Commelinstraat en bladerden door de grote wereldatlas die hij altijd voor mij uit de

kast haalde als ik kwam. Op de schouw stond de foto van mijn oma, daarnaast die van mijn vader. Ik tuurde naar de ingekleurde kaarten van landen en werelddelen en zag ons op een kleine motor hemelsbrede afstanden afleggen en oceanen oversteken. Geen moment (ik was zeven) twijfelde ik eraan dat ooit de dag zou aanbreken waarop mijn opa mij zou komen ophalen om de reis te maken. Eerst zouden we een tijd in Frankrijk en Italië doorbrengen, om daarna naar Egypte te reizen. De zijspan zou op een schip moeten worden getakeld, maar dat was geen probleem, verzekerde hij mij.

‘De moeilijkste tocht zal een van de laatste zijn, als we naar Rusland moeten. Rusland werd Napoleon fataal door de kou.’

Ik begreep niet meteen wat hij bedoelde. Ik had wel eens een plaatje gezien in mijn geschiedenisboek van uitgeputte soldaten die zonder paard door de sneeuw trokken, maar op de een of andere manier kon ik me niet goed voorstellen dat je het zo koud kon hebben.

‘We kunnen ons toch goed aankleden,’ zei ik.

Mijn opa fronste. Hij zei dat de kou in Rusland zo verschrikkelijk is dat je je er niet tegen kunt kleden.

Nog steeds keek ik hem ongelovig aan, hopen dat dit ene feit onze reis niet in de weg zou hoeven te zitten.

Toen nam hij mij mee naar de keuken en opende het vriesvak.

‘Het is,’ zei hij, ‘alsof je dag en nacht in dit vriesvak moet zitten.’

Ik voelde aan de vingerdikke ijslaag die zich onder de pakken spinazie en

bladerdeeg had gevormd en trok mijn hand meteen terug.

‘Je moet goede wanten hebben,’ zei ik.

Opnieuw keek mijn opa bedachtzaam. De ijskast bromde.

‘Weet je, je hebt gelijk. We hebben goede wanten nodig.’

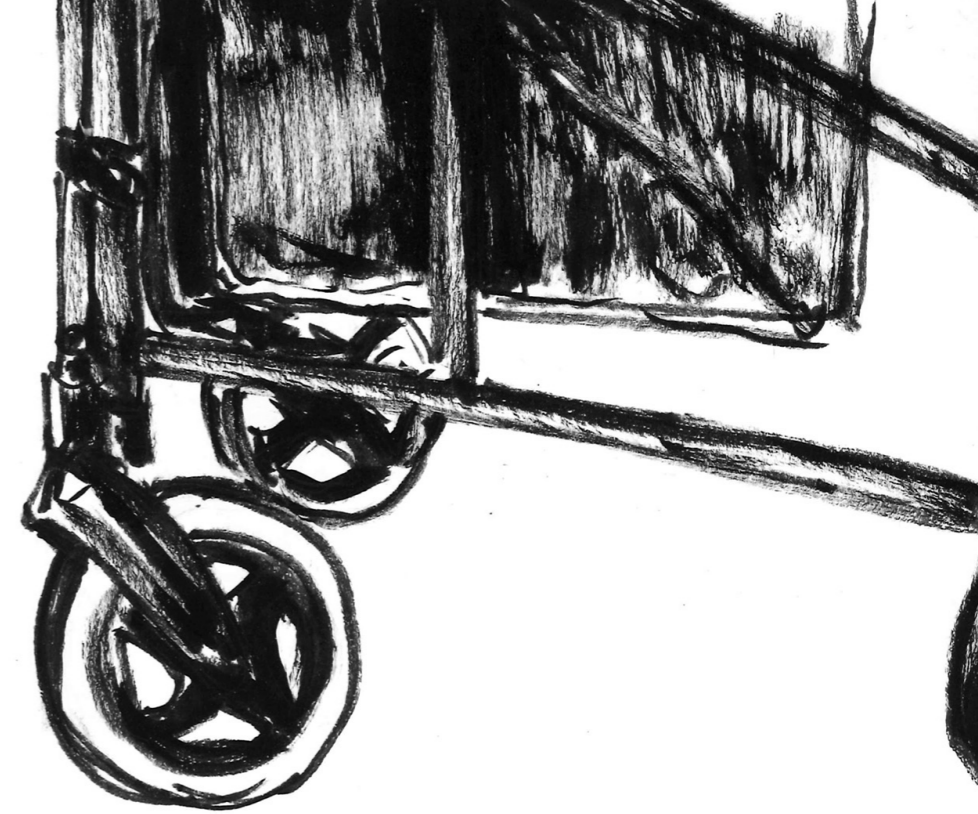
Nog diezelfde middag zijn we naar de Dappermarkt gegaan om wanten te kopen.

Een uur later kwamen we thuis en liepen meteen naar de keuken. Mijn opa trok zijn nieuwe wanten aan en opende zonder iets te zeggen het vriesvak en legde zijn handen erin. Ik deed hem na. Ik weet niet hoe lang we daar hebben gestaan, maar we keken heel serieus en bogen af en toe onze vingers zodat onze wanten elkaar raakten.

3

Mijn opa heeft nog twee jaar in het nieuwe complex in Diemen gewoond. Het grootste deel van die tijd verbleef ik in het buitenland en had ik weinig contact met hem. Ik werkte in hotels, steeds voor een paar maanden en ging dan verder. In het begin stuurde ik af en toe een brief, daarna vergat ik het. Toen het bericht van zijn overlijden mij via omwegen bereikte, had de begrafenis al plaatsgevonden. Ik heb mijn spullen gepakt en ben teruggegaan.

Ik weet niet meer wat er allemaal door mij heen ging toen ik bij het Waterlooplein uitstapte en van veraf de toeristen met camera's en rugzakken voor de ingang van het nieuwe museum zag drommen. Er was verbouwd. De ingang was veranderd. Er prijkten letters op de honderd meter lange voorgevel. Achter de ramen van de

kerkzaal stonden donkere gestalten die foto's maakten van de brede gracht. Ik dacht aan gerimpelde monden, eenzame monden die hier ooit hun thuis hadden gevonden; meneer De Vries en alle anderen die ik wel eens voorbij had zien schuifelen.

Ik stak over en ben naar binnen gegaan: door de binnentuin met de kastanjes, door de gangen die niet donker waren maar goed gestuct en precies uitgelicht, naar de zalen waar schilderijen van tsaren en tsarina's hingen en vitrines stonden met gala-japonnen en satijnen laarsjes. Ik keek, maar zag niets. Een toerist schampte mijn schouder, verstrooid draaide ik me om. Ik meende het geluid van rubberen wielen op linoleum te horen, afgemeten stappen van een zuster op sandalen. Ik kreeg het warm. Het was zo druk dat ik zo snel mogelijk weg wilde. Ik wurmde me door de menigte en zocht naar de uitgang. Net toen ik die had gevonden en op het punt stond het

gebouw te verlaten, zag ik vanuit mijn ooghoek een felrood jasje achter glas en bleef staan.

Het zweefde haast in de ruimte. Er was alleen dat jasje, zonder hoofd, zonder benen, zonder handen. Alleen dat rode jasje achter glas. Het was met tressen versierd en had tientallen gouden knopen, als minuscule zonnetjes, die in een aantal rijen van boven naar beneden liepen. Links en rechts van de omhoogstekende kraag zaten zwarte epauletten. Alleen de middelste rij knopen – ik schat dat het er twintig waren – kon los worden gemaakt. In de begeleidende tekst stond dat het een huzarenjas is voor kinderen van de Lijfgarde. Minuten verstreken terwijl ik voor de vitrine naar het rode uniform staarde. Ik weet niet waarom, maar plotseling moest ik aan mijn opa denken en zag ik hem in dat jasje. Ik zag mijn opa als kind dat huzarenjasje dragen en het nooit meer uittrekken. «